

ตั้งแต่ครั้งแรกเริ่มวัฒนธรรมมนุษย์ แทบไม่น่าเชื่อเลยว่า **ไผ่** ปล้องเรียวยาวเล็กกลับมีพลังอำนาจยิ่งใหญ่ที่อำนวยความสะดวก วัฒนธรรม และวิถีชีวิต

# ไผ่ในศิลปะและวัฒนธรรม



**แคน**

เครื่องดนตรีโบราณที่อยู่คู่กับคนอุษาคเนย์มานานกว่า 2,000 ปี โดยเริ่มจากเวียดนามเหนือ ก่อนที่จะได้กระจายไปทั่วสองฝั่งโขง จนถึงลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา โดย แคน นิยมทำมาจาก “ไผ่เฮี้ยะ” (ไผ่ซาง) หรือนิยมเรียกว่า “ไม้กู่แคน”



**โหวด**

เครื่องดนตรีทางภาคอีสานมีวิธีเล่นที่เป็นเอกลักษณ์ โดยใช้ส่วนปลายแนบกับใต้ริมฝีปากแล้วใช้ปากผิวผ่านท่อที่มีความยาวสั้นไล่กันไป ทำให้เกิดเป็นเสียงต่าง ๆ โดย โหวด นิยมทำมาจาก “ไผ่เฮี้ยะ” หรือ “ไผ่รวก”

## ดนตรี



**ปี่**

“ปี่เสียงนก” เป็นปี่ชนิดหนึ่งที่มีแกนไม้เป็นคันชักตรงปลาย ดึงเข้าออกได้เพื่อเปลี่ยนเสียง เมื่อชักเข้าออก จะมีเสียงคล้ายนกนิยมนำทำด้วย “ไผ่ซาง”



**โปงลางไผ่ไผ่**

เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเคาะหรือเครื่องตีมีลักษณะคล้ายระนาดแต่แขวนในแนวตั้ง เป็นที่นิยมในภาคอีสาน

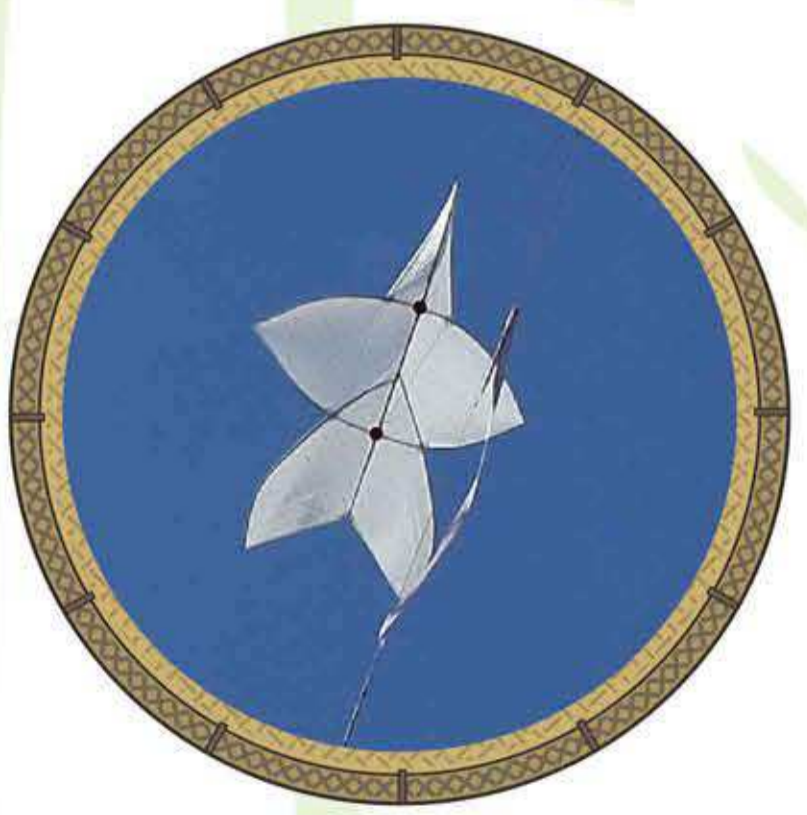
## ของเล่น



**อติค** มีวิธีเล่นโดยตีคันทัด ขัดกระเดื่อง ใส่ลูกกระสุนในรางแล้วเหวี่ยงกระเดื่อง ตีให้ลูกกระสุนพุ่งออกไป



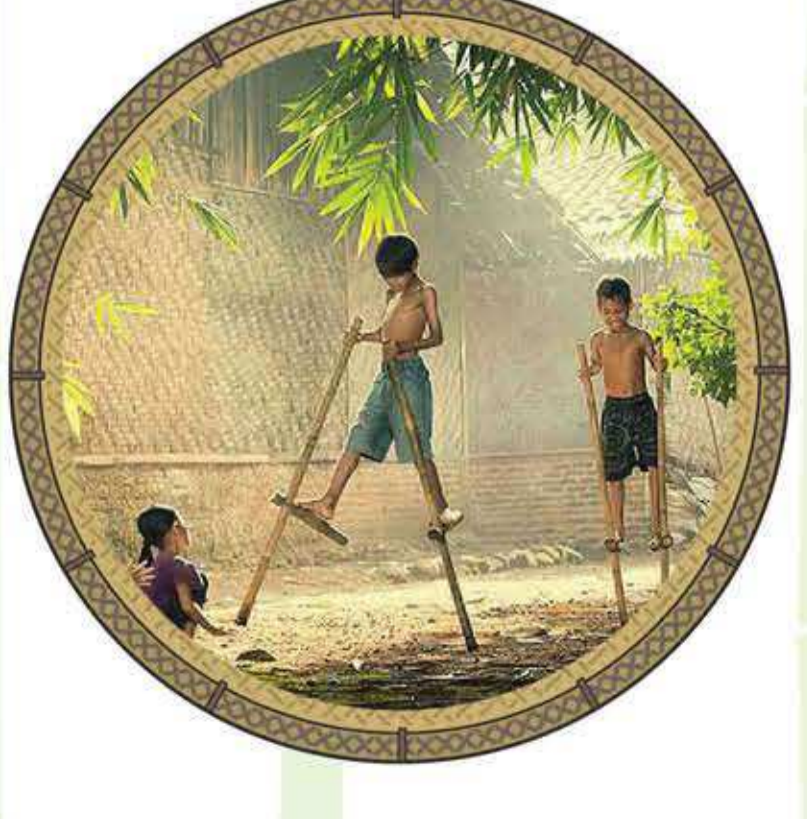
**ควายซน** ทำจาก “ไผ่เฮี้ยะ” เจาะช่องตรงกลาง เป็นแนวยาว แล้วนำไม้เนื้อแข็งแกะเป็นรูปควาย 2 ตัว ใช้หนังยางและเชือกช่วยดึงให้ควายซนกัน



**ว่าวจุฬา** ลักษณะ 5 แฉก ประกอบโครง ขึ้นด้วยไม้ 5 อัน นิยมใช้ “ไผ่สีสุก” ที่มีปล้องยาว เรียว เรียกว่า **เพชรไผ่** ซึ่งด้ายเป็นตารางตลอด



**กำหูนุ่น** เป็นของเล่นที่สามารถถอยขึ้นฟ้าได้ โดยเกิดจากการผสมผสานระหว่างของเล่น 2 ชิ้น คือ กำหูนุ่น และงานบิน โดย กำหูนุ่น นิยมทำมาจาก “ไผ่เฮี้ยะ”



**ชาโดกเกก** ของเล่นที่ใช้อุปกรณ์จาก “ไผ่รวก” ตอนปลาย หรือ “ไผ่ซาง” ประกอบด้วย ท่อนไม้สั้นซึ่งเป็นที่เหยียบสำหรับยืน และไม้ไผ่ ทำเป็นขาเดิน 2 ข้าง เพื่อให้ก้าว่างเดิน จะทำให้สูงขึ้น



**มะข่างไผ่** ลูกข่างชนิดหนึ่งที่ทำมาจาก “ไผ่เฮี้ยะ” หรือ “ไผ่รวก” ประกอบด้วย มะข่าง เชือก ด้ามไม้ไผ่เจาะรู จะพันเชือกที่แกน แล้วกว้างลงพื้นให้หมุน เมื่อไผ่หมุนแรงดินลม จะทำให้เกิดเสียงไว้ ๆ



**แมลงปอเกาะนิ้ว** ไผ่แกะเป็นรูปแมลงปอ ส่วนปากและหางตัดโค้งเพื่อให้สามารถเกาะตาม พื้นี่ต่าง ๆ ได้ ทำปีกของแมลงปอให้มีความสมดุล กันทั้งซ้ายและขวา เพื่อให้จะให้แมลงปอได้ศูนย์ถ่วง



**อมรเทพ** เป็นชื่อของเล่นที่ทำมาจาก “ไผ่เฮี้ยะ” หรือ “ไผ่ซาง” โดยตั้งชื่อมาจาก นักยิมนาสติกชื่อดังคือ “อมรเทพ แวแสแสง” มีวิธีการเล่นโดยบีบแกนไม้ไผ่โค้งรูปตัวยูเข้าหากัน แล้วปล่อยออกให้กลับอยู่สภาพเดิม



**หน้ากากเวียดนาม** นิยมนำมาใส่เล่นกันในเทศกาลวันไหว้พระจันทร์ ซึ่งชาวเวียดนาม ต่างเฉลิมฉลองด้วยการทานขนมไหว้พระจันทร์ และการให้ของขวัญแก่เด็ก อย่างเช่น หน้ากาก

เรียบเรียงข้อมูลจาก

- พิพิธภัณฑ์ของเล่นพื้นบ้านรุ่งอรุณทวีวัฒนา

นิตรสาร “ไผ่พาเพลิน”  
59-04 / No. 08



ผลิตโดย  
โครงการกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ  
สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK park) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)